

Motion till riksdagen 2021/22:2887

av **Ulrika Karlsson (M)**

Barnahus och barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över samverkan kring barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld, att samverkan bör starta direkt vid misstanke om brott och att samverkan bör sträcka sig längre så att rehabilitering av barn och stöd till föräldrar och familjemedlemmar organiseras i en tydlig vårdkedja med möjlighet att återkomma när behov uppstår efter en tid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över resurserna för stöd och behandling av våldsutsatta barn i syfte att de koncentreras, samordnas och koordineras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över att Barnahus blir permanent och obligatoriskt i varje län och region och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över att Barnahus stärks med det fjärde rummet som rör barns psykiska hälsa och rehabilitering och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över nationell samordning av verksamheten i Barnahus samt se över vilken myndighet som bör få uppdrag att samordna och följa upp verksamheten i Barnahus och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över befintlig lagstiftning för att identifiera vad som förhindrar gemensam statistikföring och försvårar uppföljning och planering av verksamheten i Barnahus, liksom det försvårar att följa det enskilda barnets väg genom Barnahus, och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över vilka nödvändiga lagändringar som krävs för att möjliggöra för samverkande parter att dela information under hela utredningen, att föra gemensam statistik och en Barnahuslogg för varje enskilt barn på Barnahus och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vid FN:s toppmöte i september 2015 antog världens stats- och regeringschefer Agenda 2030 med dess 17 globala mål för hållbar utveckling. Ett av dessa mål (16:2) handlar om att eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn. När barn som utsatts för våld och övergrepp inte får tillgång till den rehabilitering de är i behov av strider det mot såväl svensk lagstiftning som FN:s konvention om barnets rättigheter. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har kartlagt hur det ser ut i Sverige. Det har visat sig att hela 44 procent av alla barn i Sverige någon gång har utsatts för barnmisshandel och 25 procent av alla barn i Sverige har utsatts för sexuella övergrepp. Konsekvenserna är gigantiska för samhället i stort, för barnen själva, för deras familjer och för andra personer i deras närhet. De här barnen löper också en ökad risk att utsätta andra för våld och övergrepp senare i livet.

Under tre år arbetade Stiftelsen Allmänna Barnhuset på uppdrag av regeringen med ett utvecklingsprojekt med syfte att ta fram en modell för stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld. Arbetet skedde i nära samarbete med fem regioner i Sverige. I framtagandet av modellen bidrog personal inom kommun, landsting och ideella organisationer, liksom barn och föräldrar som generöst delade med sig av sina erfarenheter i intervjuer.

Bakgrunden till projektet var att barn som varit med om våld eller övergrepp inte alltid får det stöd och den behandling som de behöver och har rätt till. I stora delar av landet faller barn och föräldrar mellan stolarna. Ingen har egentligen överblick över vilka insatser som finns. Ingen har i uppdrag att hålla ihop allt det barnet behöver få för sin rehabilitering. Det är helt enkelt väldigt rörigt. Därför presenterade Stiftelsen Allmänna Barnhuset modellen "Det fjärde rummet" som stöd för de kommuner och regioner som aktivt vill arbeta för att förbättra möjligheterna för att våldsutsatta barn ska få tillgång till rehabilitering och för att uppnå målet att eliminera våld mot barn.

Effekterna av våld mot barn kan leva kvar länge om barn inte får tillgång till rehabilitering. Barnmisshandel är fruktansvärt och kan ärra barn för livet. Våld mot barn är kostsamt, för individer och för samhället. Många av de som arbetar med att ge barn och föräldrar olika typer av insatser sliter med att orientera sig, hitta varandra och samverka. Många föräldrar kämpar också med att hitta rätt instans för sitt barn och misslyckas ibland. Andra föräldrar förmår inte att vara de som tar initiativ till rehabilitering för sitt barn, på grund av egna krisreaktioner, på grund av skuld och skamkänslor eller på grund av svårigheter som funnits innan brotten avslöjades. När inte professionella har en överblick över var de kan få hjälp, kan de inte heller guida föräldrarna rätt. Myndigheternas arbete blir ineffektivt och tidskrävande utan en tydlig organisation för samverkan och en utsedd aktör som har en överblick över vilka resurser som finns i upptagningsområdet. När misstanke om våld- eller sexualbrott mot barn uppstår innebär det oftast att många olika myndigheter startar utredningar och insatser parallellt.

Barnahusmodellen är ett sätt att kompensera för att effekterna av brott mot barn är splittrat på flera myndigheter. De senaste decenniernas satsning på myndighetssamverkan vid utredning av brott mot barn har gett resultat, men fokus har ofta legat på samverkan mellan socialtjänst, polis och åklagare vid anmälan och i samband med det första barnförhöret hos polisen. Det är hög tid att samma omsorg ägnas våldsutsatta barns chans till återhämtning och till god psykisk hälsa efter att våldet avslöjats. Även detta kräver samverkan. Samverkan behöver starta direkt när misstankar om brott uppstår så att barn, föräldrar och andra familjemedlemmar får tillgång till stöd- och behandlingsinsatser omgående och att negativa effekter av myndighetsingripanden motverkas. Samverkan behöver också sträcka sig längre än så, så att rehabiliteringen av barn, och stöd till föräldrar och familjemedlemmar organiseras i en tydlig vårdkedja med möjlighet att återkomma när behov uppstår efter en tid.

Resurserna för stöd och behandling av våldsutsatta barn behöver koncentreras, samordnas och koordineras. Det är mest effektivt att bygga på den myndighetssamverkan som redan finns i Barnahus. Genom att utvecklas enligt modellen Det fjärde rummet har kommuner och landsting bättre förutsättningar för att tillsammans arbeta för att alla barn som utsatts för våld eller övergrepp får tillgång till det stöd och den behandling de har rätt till. Barnahus fjärde rum kan även utgöra navet för det förebyggande arbetet och ta ansvar för information och utbildning om våld och övergrepp mot barn. För att helt uppnå målet att barn ska få tillgång till den rehabilitering de har rätt till efter våld och övergrepp krävs dock större förändringar som behöver nationella lösningar.

- Det saknas nationell styrning som slår fast att alla barn som misstänks vara utsatta för brott ska utredas i en barnvänlig miljö där berörda myndigheter samlas och samverkar under ett tak, och där brottsutredning, skydd, samt fysisk och psykisk hälsa beaktas. Alla barn i landet måste ha tillgång till ett Barnahus vid behov.
- Det saknas en nationell samordning av verksamheten i Barnahus. En myndighet bör få ett sådant uppdrag. Det behövs tydligare riktlinjer för vilka arbetsuppgifter Barnahuset ska ha i de olika faserna. Målet är inte detaljstyrning utan ett likvärdigt utbud över landet och bättre kvalitet.
- Befintlig lagstiftning förhindrar gemensam statistikföring och försvårar därmed uppföljning och planering av verksamheten i Barnahus. Lagstiftningen gör det också svårt att följa det enskilda barnets väg genom Barnahus. I praktiken innebär detta att ingen har en helhetsbild av vilka insatser som ges till våldsutsatta barn i allmänhet eller för ett enskilt barn. Det krävs lagändring som gör det möjligt för samverkande parter att dela information under hela utredningen, att föra gemensam statistik och en Barnahuslogg för varje enskilt barn på Barnahus.

Ulrika Karlsson (M)